

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrlometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Sociální a humanitární práce

Dita Martinková

Specifika terénní sociální práce v oblasti prostituce

Bakalářská práce

vedoucí práce: Mgr. Tereza Gorgoňová

2012

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a že jsem všechny použité informační zdroje uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci, dne 31. 7. 2012

.....

Poděkování

Děkuji vedoucí své práce Mgr. Tereze Gorgoňové za uvedení do problematiky, odborné vedení, cenné rady, konzultace i trpělivost, které mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce. Dále bych tímto chtěla velmi poděkovat i ostatnímu kolektivu sdružení Rozkoše bez rizika za jejich ochotu a spolupráci. Speciální poděkování patří klientkám organizace Rozkoše bez rizika za poskytnuté informace a rozhovor.

OBSAH

ÚVOD.....	4
1. VYMEZENÍ POJMU PROSTITUCE	5
2. DRUHY A FORMY PROSTITUCE.....	7
2.1 Prostituce dle subjektu poskytování sexuálních služeb za úplatu	7
2.2 Prostituce dle zaměření	8
2.3 Prostituce dle místa výkonu.....	9
3. HISTORIE PROSTITUCE V ČESKÝCH ZEMÍCH.....	11
3.1 Vývoj a historie prostituce v Českých Zemích.....	11
3.2 Vývoj prostituce po roce 1989.....	12
4. SOCIÁLNÍ PRÁCE S PROSTITUTKAMI	15
4.1 Přístupy při práci s prostituujícími osobami.....	15
4.1.1 Zmírňování škod.....	16
4.1.2 Resocializace	17
4.2 Metody práce s prostituujícími osobami.....	18
4.2.1 Streetwork – terénní sociální práce.....	19
4.2.2 Práce v podnicích, kde jsou poskytovány sexuální služby	23
4.2.3 Institucionální pomoc.....	
5. POMÁHAJÍCÍ ORGANIZACE.....	25
5.1 Poslání a aktivity nestátních organizací	26
5.2 NNO působící v oblasti prostituce	28
ZÁVĚR.....	34

ÚVOD

Slovo prostituce je celosvětovým a společností dobře známým fenoménem. Alespoň by se to tak mohlo zdát. Ale skutečně chápeme pravý význam tohoto jednoduchého termínu? Slovo prostituce neznamena pouze sex za peníze, ale ukrývá v sobě opravdové lidské životy a rozličné osudy mnoha milionů lidí v celých dějinách historie společnosti. Zrcadlí v sobě značné utrpení, pocity prázdnoty a bezmoci, zdravotní obtíže i kriminalizaci. Zároveň je však prostou prací pro mnoho žen, jež jsou v dnešní společnosti stigmatizovány a diskriminovány pouze za to, že se živí svým tělem.

Ve své práci bych ráda poskytla čtenáři ucelený nejen teoretický obraz o fenoménu prostituce či analýzu sexuálního průmyslu v České republice obohacenou o příklady z praxe. S vědomím toho, že nic není černobílé, ráda bych, aby má práce pomohla vytvořit čtenáři jeho vlastní názor na tuto problematiku, zvláště nyní, v době, kdy bude opět podán návrh na legalizaci prostituce.

V první kapitole se zaměřuji na teoretické vymezení pojmu prostituce, na rozličné typy prostituujících osob a na motivy, které je přiměly vykovávat toto řemeslo.

V kapitole druhé, se zabývám identifikací různých druhů prostituce dle odlišných hledisek a kritérií, včetně jejich specifických znaků a úskalí.

Třetí kapitola obsahuje informace o počátcích sexuálního průmyslu u nás až po současnost, se zaměřením na vývoj po roce 1989, jež je dle mého názoru pro pochopení některých souvislostí a informovanost velmi důležitá.

Ve čtvrté kapitole věnuji pozornost možnostem intervence a sociální práce s prostituujícími osobami, nejvíce pak terénní sociální práci.

V kapitole páté se zabývám úlohou NNO v oblasti prostituce, a uvádím zde příklady konkrétních pomáhajících neziskových organizací v České republice s výčtem jejich aktivit.

V závěru své práce podávám celkový souhrn o prostituci obohacený o mou osobní zkušenost se spoluprací s organizací Rozkoš bez Rizika, rozhovory s klientkami a vyjížděnkou do terénu.

1 VYMEZENÍ POJMU PROSTITUCE

Prostituce je známá svým přívlastkem nejstaršího řemesla na světě, k němuž jistě nepřišla náhodou. Ve společnosti se vyskytovala již od dob starověkých Řeků a Římanů, v každé společenské vrstvě a v mnoha různých formách až doposud (Bassermann, 1993, s. 13 - 14).

Termín prostituce je tedy přirozeně všeobecně známým a rozšířeným pojmem. Avšak víme a skutečně rozumíme tomu, co toto slovo znamená a obnáší? Jak jsem již předeslala v úvodu své práce, slovo prostituce není jen bezduchým pojmem, ale skutečným každodenním životem mnoha tisíců žen - a nejen žen, ale i mužů a dětí - v České republice i po celém světě. A právě proto, abychom lépe porozuměli celému tomuto fenoménu a dokázali poskytnout kvalitní intervenci, je třeba znát i teoretické vymezení této oblasti.

Slovo prostituce pochází z latinského prostituere, tedy veřejně vystupovat, nabízet se k veřejnému smilstvu (Capponi, 1994, s. 109). V české literatuře pojem prostituce definuje Matoušek jako poskytování služeb, souvisejících s uspokojováním sexuálních potřeb za úplatu (Matoušek, 2003, s. 197). Tato úplata však nemusí být vždy nutně finančního rázu, může se jednat také o získání určitých výhod, protekce či protislužby – v praxi se pak jedná nejčastěji o poskytnutí drog, alkoholu či přístřeší. Dalším z autorů, jež definují prostituci je Chmelík, jež říká, že prostituce je jakousi oázou svobody, kde muž může realizovat své promiskuitní tendence a uspokojovat své sexuální potřeby bez trvalých závazků. Žena za své služby dostane zapláceno a tím obchod končí (Chmelík, 2003, s. 55). Z této teorie jasně vyplývá další významný znak prostituce, jímž je anonymita vztahu zákazníka a prostituující osoby, neboť tento vztah vzniká bez ohledu na city či výběr partnera, bez závazků. Zaplacením pak jednoduše končí vztah i vzájemná zodpovědnost jedinců.

Co však zaplacením nekončí, je zodpovědnost prostituujících za své životy a motivace pro pokračování v této profesi. Je velmi důležité uvědomit si, že prostituce není vykonávána za účelem sexuálního uspokojení, ale finančního – často rychlého a snadného - zisku a motivy pro výkon tohoto řemesla jsou mnohdy velmi závažné. Prostituuujícími osobami jsou nejčastěji ženy s nízkou kvalifikací a opožděným duševním vývojem, které jsou téměř vždy doprovázeny velkými finančními problémy. Avšak jako nejvýznamnější se ukázaly být faktory sociální, nejvíce pak rodinné prostředí, v němž prostituující osoby vyrůstaly (Chmelík, 2003). Většinou se jednalo o neúplné a rozvrácené rodiny, ve kterých dívky

pravidelně zažívaly zneužívání, zanedbávání, ponižování či jiné formy násilí. Dívky z těchto rodin utíkají již v dětství, avšak paradoxně podvědomě opět vyhledávají to co je jim dobře známé, hrubé zacházení a patologický způsob života, jež s sebou prostituce přináší, vidí jako úlevu. (Matoušek, 2005)

Obecně motivaci můžeme dělit do tří různých oblastí (Matoušek, 2005, s. 235-254):

a) Vnější tlakem – V tomto případě je žena donucena k prostituci tíživými životními okolnostmi. Těmi jsou většinou špatná finanční situace a z ní plynoucí další komplikace. Do této kategorie spadají především dívky, které utekly z domu, či opustily dětský domov a nemají kam jít, ženy rozvedené a matky samoživitelky, jež nemají dostatek financí na zajištění a obživu dětí či placení nájemného. Situace je typická také v romských komunitách, kde se ženy prostitucí snaží přispět k finančnímu zajištění rodiny.

b) Vlastní potřebou – Tato ne příliš široce zastoupená kategorie žen je typická tím, že prioritním a hnacím motorem pro ně není finanční zisk. K prostituci se většinou dostávají zprostředkovaně díky svým kontaktům a oblibě v promiskuitním způsobu života. Práce v této oblasti jim přináší tedy kromě zábavy a uspokojení také jako bonus peníze.

c) Racionální rozvahou – Do této kategorie žen spadají ty, jež racionální rozvahou dospěly k závěru, že sex je pouhou prací, a to prací s rychle a výhodně dostupným ziskem. Oproti jiným profesím vidí pozitiva také ve větší svobodě a nezávislosti – ženy nejsou svazovány osmihodinovou pracovní dobou každý den, výhodou je pro mnohé práce v nočních hodinách, a také striktní oddělování od osobního života (Matoušek, 2005).

Nutno dodat, že tyto ženy žijí často ze dne na den, jedná se o neustálý koloběh a jakýsi začarovaný kruh, z něhož je těžké, mnohdy až nemožné vystoupit. Žena má sice dostatek financí na jídlo, módní - často velmi drahé – doplňky (jimiž se ženy snaží zahnat pocit bezcennosti), cigarety, alkohol, bydlení. Není ale schopna v dlouhodobém horizontu ušetřit peníze a s prostitutí skoncovat. „Prostituce je dostane do jiného světa – peníze pro ně ztrácejí hodnotu nebo se naopak stanou jedinou hodnotou, která je zajímá. A díky tomu změna – přinášející nutnost peníze vydělávat pracněji a rozumně s nimi hospodařit – přestává být přitažlivá“ (Matoušek, 2005, s. 255). Žena se stává závislou na zaměstnavateli, vysokých ziscích a následně často i na návykových látkách. Tato závislost je pak dohání k pocitu

zoufalosti a bezmoci. Právě proto, je tolik důležitá sociální práce s touto ohroženou skupinou, jež prostituujícím osobám přináší nová východiska a pomocnou ruku.

Samozřejmě jako vše v praxi není nic černobílé, i zde se většinou jedná o působení několika vlivů a situací zároveň. Prostituce u nás není trestným činem. Nemůže za ni být trestána ani prostitutka ani její zákazník. Prostituci lze postihovat pouze nepřímo (Chmelík, 2003).

Prostitutky a prostituti přichází především z řad mladých lidí, jejichž touha či potřeba peněz je příliš vysoká, než aby odolali. Pohled většinové veřejnosti na muže, ženy i chlapce a dívky, jež provozují prostituci, je deformován různými falešnými představami. Velmi často jsou kriminalizováni, stigmatizováni a považováni za sociálně defektní, což zdaleka není skutečností. Střední a vyšší třída sexuálních pracovníků je sociálně velmi dobře adaptovaná a práce v sex-byznyse je pro ně jen zdrojem vedlejšího příjmu. To samé platí i o pracovnících v tzv. masážních erotických salónech, což jsou většinou mladé ženy mezi 20-30 lety. Nejproblematictější je nejnižší sociální vrstva pouličních nebo silničních prostitutek.

2 DRUHY A FORMY PROSTITUCE

Prostituce může být a je členěna dle mnoha různých kritérií množstvím rozličných autorů. Já pro potřeby tohoto textu uvedu ty, jež jsou dle mého názoru nejtypičtější i nejvíce zásadní.

2.1 Prostituce dle subjektu poskytování sexuálních služeb za úplatu

Kraus člení prostituci na ženskou, mužskou a dětskou (Kraus, 2007, s. 255).

a) Ženská

V tomto případě se jedná o prostituční chování vykonávané ženami, a to ve všech možných formách a prostředích, o nichž budu podrobněji psát v nadcházející podkapitole.

b) Mužská

V případě mužské prostituce se jedná především o výkon profese tzv. gigola, a to jak formou homosexuální, jejíž výskyt je častější i méně častou formou heterosexuální. Dále pak participuje na účasti ve stejných formách jako ženy.

c) Dětská

Třetí kategorie je zároveň kategorií společensky nejnebezpečnější a nejhorší formou prostituce. V těchto případech se jedná o naprosto latentní, obvykle velmi dobře organizovanou činnost, kdy jak organizátoři – kuplíři tak i samotní klienti jsou si velmi dobře vědomi svého protiprávního a nezákonného jednání. Jedná se o oblast velmi složitou, často provázanou s dětskou pornografií (Chmelík, 2003, s. 65).

Dětská prostituce je definována jako využívání dětí pro sexuální účely za peníze či jinou odměnu nebo výhodu. Je závažným porušením Úmluvy o právech dítěte a řady mezinárodních dohod, které se týkají práv dětí (Černá, 2008, s. 279).

Příčinami jsou pak nejčastěji chudoba, osobní zkušenost se sexuálním zneužíváním, dále pak deficit v naplňování základních potřeb dětí, rodinnou dysfunkci, domácí násilí, deficit vzdělání, mýty a předsudky a systémové násilí (Vaničková, 2005, s. 53-59).

2.2 Prostituce dle zaměření

Ženy i muži provádí:

a) Heterosexuální

Heterosexuální prostituce znamená uspokojování sexuálních potřeb za úplatu mezi mužem a ženou. Tento typ prostituce je obecně považován za nejznámější, nejběžnější a primární.

b) Homosexuální

Tento typ prostituce je poskytován především mladými muži či spíše chlapci ve věku kolem 17-20 let, kteří ne vždy musí být nutně homosexuálně zaměření. Většina prostitutů pochází ze sociálně slabých, dysfunkčních a rozvrácených rodin. Mnozí z nich jsou na útěku z různých výchovných zařízení, či ústavní péče a vazby. Tento druh prostituce je velmi úzce spjat s užíváním návykových látek i závislostí na hracích automatech. Nutno podotknout, že mužští prostitutí jsou vůbec nejrizikovější kategorií pro šíření pohlavních chorob včetně šíření nemoci AIDS (Černá, 2008, s. 278).

2.3 Prostituce dle místa výkonu

Prostituci na základě místa jejího výkonu rozděluje Chmelík takto (Chmelík, 2003, s. 63):

a) Privátní

V oblasti privátní prostituce je jedná o sexuální služby, vykonávané ženami či muži „na úrovni“, tedy s vyšším vzděláním, reprezentativním vzhledem a vystupováním, jež jsou také schopni své klienty reprezentovat ve společnosti či na veřejných akcích, jako jsou kulturní představení či obchodní jednání. Klientela je zpravidla velmi solventní, relativně malá a stálá a prostituce je pak poskytována v soukromých, často velmi luxusních bytech klientů. Nejdražší forma prostituce.

b) Hotelová

Co se týče hotelové formy prostituce, je v mnoha ohledech obdobná jako kategorie první. Rozdíl spočívá v odlišné společenské úrovni prostitutek, jež se odvíjí od úrovně jak klientů, tak hotelů. Dalším rozdílem je, že klientela není natolik stabilní, jako u prostituce privátní. Společným znakem je poměrně vysoké vzdělání, ovládnutí alespoň jednoho cizího jazyka, dobré vystupování. Jejich klientelou jsou povětšinou cizinci, přičemž prostitutky nemají celý zisk pro sebe, avšak profitují z něj další osoby, jako jsou například hotelový personál, recepční či taxikáři.

c) Bytová prostituce

Tento typ prostituce je charakteristický širokou, ne příliš stabilní a solventní klientelou a také velkou různorodostí poskytovaných služeb. Služby jsou poskytovány širokou škálou prostituujících osob v soukromých či k tomuto účelu pronajatých bytech a to nejčastěji v centrech měst či obcí. Často je přítomna třetí osoba v roli kuplíře – mnohdy vlastní manžel či otec prodávané ženy, popřípadě dítěte. Lze sem tedy zařadit i dětskou prostituci. Tato kategorie má velmi blízko k organizované kriminalitě a je značně riziková, přináší s sebou ohrožení zdravotní, sociální, ohrožování mravní výchovy mládeže, typická je také majetková trestná činnost, neboť zákazník bývá okraden.

d) Pouliční a silniční prostituce

Kategorie pouliční a silniční prostituce je kategorií nejproblematictější a zároveň nejrizikovější. Prostitujícími osobami na ulici jsou nejčastěji ženy a to ženy velmi nízkého nebo naopak vysokého věku, podprůměrného stupně vzdělání a intelektu, často mentálně zaostalé, sociálně nevyspělé, poskytující sexuální služby téměř kdekoli a komukoli.

Díky tomu se pak lehce stávají jak zdrojem, tak objektem mnoha rizik. Jelikož se jedná o typicky rychlý, anonymní a nejlacinější sex jakéhokoli druhu, provozován na odlehlých místech, parcích, průchodech domů, ale také v autech zákazníků na lesních cestách, parkovištích či okrajích silnic, hrozí zde velmi vysoké riziko přenosu pohlavních chorob a různé trestné činnosti. Žena se mnohdy stává obětí kriminálních činů, násilí ale i obchodu se ženami. Naopak zákazník je taktéž nezřídka ohrožován podvodným zacházením, krádeží či vydíráním.

Dalším výrazným a častým znakem, typickým pro ženy provozující pouliční prostituci, je silná závislost na drogách. Ženy se potom lehce stávají plně ovladatelnými svými kuplíři, tzv. pasáky, kteří z jejich prostituce profitují, mají na starosti jejich osobní doklady a zneužívají momentální situace žen.

e) Barová

Specifickým znakem barové prostituce je provozování služeb v různých sex barech, „masážních salonech“ či erotických podnicích. Klienti klasických privátních barů a masážních salonů bývají méně nároční, čemuž odpovídá i nižší cena sexuálních služeb, oproti luxusním „Night clubs“. Důvodem nižší ceny jsou i menší provozní náklady, neboť oproti zmiňovaným Night clubs, jež se nachází v exkluzivních nemovitostech, jsou běžné bary a salony umístěny v pronajatých domech či větších bytech. Do koloběhu poskytování sexuálních služeb je kromě prostitutek či prostitutů zapojen širší okruh osob, jimiž jsou v první řadě majitel podniku, provozní, barmani, ochránci, tzv. vyhazovači, přičemž každý z nich má svoji roli a úkoly, jež musí plnit. Do procesu jsou dále zapojeni ale i taxikáři, recepční na hotelech a zaměstnanci diskoték, kteří pomáhají se zprostředkováním služeb.

Jedná se o formu značně nebezpečnou, neboť mnohdy bývá spojován s obchodem se ženami, mravnostní kriminalitou, násilím či vydíráním.

Prostitutkami jsou povětšinou cizinky, které vykonávají prostituci z donucení, byly k ní zláhány podvodem a stávají se obětmi znásilňování, zneužívání, nuceného užívání drog. Toto vše pak zapadá do činností organizované prostituce.

3 HISTORIE PROSTITUCE V ČESKÝCH ZEMÍCH

3.1 Vývoj a historie prostituce v Českých Zemích

Prostituce své přízvisko nejstaršího řemesla na světě nezískala náhodou. Jak již bylo řečeno, vyvíjela se již od dob starověkého Řecka a Říma a přežívala i v nejtěžších dobách společnosti jako byly války či hladomory i změny vládnoucí ideologie.

Tak jako v ostatních částech světa, i v Českých zemích řemeslo prostituce přežívá již několik staletí v různých podobách, v odlišném historickém kontextu i postavení.

Prvopočátky prostituce u nás jsou datovány okolo 13. století, kdy do Českých zemí přichází z Francie a Německa. V té době byly zřizovány speciální domky, v nichž prostitutky žily pospolu. Prostituce provozovaná legálně v nevěstincích byla pod dozorem městské správy a prostitutky dokonce platily daně. Tajná prostituce byla pak úředně stíhána. Obecně byl tak status tohoto řemesla ve svých prvopočátcích následovný: prostituce byla oficiálně považována za nečestné řemeslo, avšak úředně byla povolena a uznána. Jedním z důvodů byla také snaha uchránit mladé a počestné dívky před cizoložstvím a špatnými mravy.

První nevěstinec, který byl oficiálně lázněmi, založil notář krále Přemysla Otakara II., jímž byl jistý Jindřich z Isernie. Bylo tomu v roce 1276 na Malé Straně. Postupně se nevěstince začali rozvíjet a to hlavně v Praze, konkrétně ve Starém Městě. Jeden z nejznámějších nevěstinců, který se nacházel v Benátské ulici a byl založen městským katem, byl také záhy zbořen. Zboření nakázal kazatel a velký odpůrce prostituce Jan Milíče z Kroměříže a na stejném místě založil klášter pro kající se hříšnice (Bassermann, 1993).

V dobách středověku mělo toto řemeslo své nezastupitelné místo a zároveň bylo jakýmsi nutným zlem, neboť odváděné daně tvořily nemalou část městských příjmů. Správa města se tedy snažila o organizaci prostituce, nevěstky například měly speciální funkce při městských slavnostech, karnevalech či průvodech. Největšího rozmachu dosahuje za vlády Karla IV. A Rudolfa II. V té době také existovalo několik různých typů prostitutek, jež odlišovalo místo a způsob výkonu práce, ale i míra závislosti a svobody vůči dalším osobám.

První kategorií byly tzv. potulné ženy, které se řadily do nejnižší vrstvy. Dále existovaly ženy, jakési podomní obchodnice, které kromě koláčů a zboží nabízely i služby jiného rázu. Těm se říkalo tzv. věnečnice. Nejtypičtější formou pak byly nevěstky, tedy ženy, povětšinou vykořisťované v nevěstincích, pod neustálým dohledem kuplířů, kteří jim zabavovaly nemalou část výtěžků.

Prostituce bez větší újmy přečkala i třicetiletou válku i hrozná morová epidemie v 17. a 18. století. Počátkem 19. stol. se začíná rozmáhat i v pohraničních městech (Liberec), v severočeském hornickém revíru (Most) či městech svázaných s rozvojem těžkého průmyslu (Kladno). V té době byla prostituce upravována zvláštními předpisy zákona č. 89 z roku 1885. Ten v rámci zmírnění šíření pohlavních chorob nařizoval všem prostituujícím ženám registraci. Ženy byly podrobovány pravidelným lékařským prohlídkám a vlastnily zdravotní knížku. Jestliže žena trpěla nějakou chorobou, zdravotní knížka jí byla odebrána do doby vyléčení. Navzdory snaze měst zůstávala i nadále většina žen v ilegální formě a neregistrována, tudíž i pohlavní choroby se šířily dále (Chmelík, 2003).

Období první světové války, jak tomu bývalo i dříve za válečných stavů přineslo zvýšený zájem o prostituci. Kromě klasické pouliční formy se rozmohly i tzv. polní pojízdné nevěstince. Rostoucí zájem a návštěvnost šla přirozeně ruku v ruce se zvýšeným počtem nakažených. Proto v roce 1922 vznikl zákon č. 241 o potírání pohlavních chorob. Tento zakázal zřizování a udržování nevěstinců, samotnou prostituci však nepostihoval. Paradoxně tak přinesl více škody než užítku – prostituce se z nevěstinců nenápadně a skrytě přestěhovala do kaváren, tanečních podniků, vináren, ale i ulici a bylo ji tak mnohem těžší vystopovat či nějakým způsobem organizovat (Bassermann, 2003).

Druhá světová válka nepřinesla žádnou závratnou změnu. Stále platilo nařízení o potírání pohlavních chorob s tím rozdílem, že ženy provozující prostituci byly posílány do tzv. převýchovných táborů.

Jakýmsi radikálním krokem v boji proti prostituci se stalo období po roce 1948 a nástup nové socialistické ideologie do naší země. Nový režim označil prostituci za neexistující, stejně jako tomu bylo v případě mnoha jiných problémů, například chudoby. Případné delikty spjaté s prostitucí byly řešeny v rámci „ohrožování pohlavní nemocí“ dle § 226 trestního zákona z roku 1961 či § 203 trestního zákona o příživnictví (Chmelík, 2003).

3.2 Vývoj prostituce po roce 1989

Listopad 1989 znamenal zásadní změnu života naší společnosti. Došlo ke změně politických poměrů, k budování demokratické společnosti, k zavádění tržního hospodářství ale i změně postavení jedince ve společnosti. Tato celková euforie dala nechtěně vzniknout i mnoha negativním jevům, jedním z nichž byl i rozmach prostituce.

Důvodů k tomuto nekontrolovatelnému bujení, bylo hned několik, například zrušení zákona o příživnictví, nedostatečné zvnitřnění mravních norem, podceňování náboženství či narůstající mzdová diferenciacce mužů a žen. Za nejdůležitější pak považujeme otevření hranic, které uvolnilo brány sexturismu. Nabídka je tedy orientována hlavně na cizince, a provozována nejčastěji vysokoškolsky vzdělanými „hosteskami“. Postupně se zvyšuje počet prostituujících osob i druhy a rozmanitost poskytovaných služeb. Bujně vznikají nové masážní a erotické salony, kluby, sauny a další zařízení (Černá, 2008, s. 108-109).

S tímto neorganizovaným rozšiřováním prostituce však souvisí i závažné problémy. Velký nárůst zaznamenala kriminalizace prostituce v podobě uspávání a následného oloupení zákazníků. Na druhou stranu po celé České republice fungovaly tzv. módní agenti, kteří podvodně lákaly dívky na modelingové konkurzy. Většina těchto dívek však byla zneužita pro prostitutuci, pornografii, či prodána do zahraničí v rámci obchodu s bílým masem. Výsledkem pak byly desetitisíce pohřešovaných lidí. Neinformovanost, chaos a dezorientace mely za následek i další jev a tím byl obrovský rozsah pohlavně přenosných chorob, v letech 1992 - 1996. nejen AIDS, proti nimž se dívky chránily, ale hlavně kapavky a syfilidy, které nevěnovali příliš pozornosti neboť byla léčitelná (ačkoli ve skutečnosti a velmi závažnými důsledky). Proto v roce 1992 vzniká občanské sdružení Rozkoš bez Rizika, které v budoucnu čeká mnoho práce a záchrana stovek životů.

Prostitutky dále také migrují, nejvíce do Německa, Nizozemska, Itálie či Francie.

V současné době je podstatou prostituce dosažení co nejvyššího zisku, avšak profituje z ní mnohem více lidí, než jen samotné prostitutky, nejvýrazněji pak kuplíři – pasáci. V posledních letech se přesunula prostituce z příhraničních oblastí do klubů v centrech velkých měst jako je Praha, Brno či Ostrava. V poslední době je tato profese spjata s majetkovou, násilnou a mravnostní trestnou činností (Chmelík, 2003).

Pro úplnost uvádím některá zajímavá čísla a sice denní počet prostituujících osob je odhadován na 6300, přičemž jejich průměrný denní výdělek činí zhruba 2500 Kč. Počet odpracovaných dní je 365 dní (čerpáno ze zprávy Českého statistického úřadu, 2002).

Výdaje na prostituce v roce 2003 byly odhadovány na 8,7 mld. Korun, z toho 5,5 utratili cizinci. Celkově příjmy z prostituce představuje v rámci nelegální ekonomiky 0,2% HDP a řadí se tak mezi nejvyšší.

V České společnosti převažuje dvojitý pohled na sexuální pracovnice a pracovníky, buď je prostitut kriminalizován či pojmán jako oběť. (Matoušek , 2005)

V ČR stále není legalizována jako činnosti, ačkoli je tato oblast opět velmi aktivně diskutována a i z výzkumů vyplývá, že většina veřejnosti je pro legalizaci. (Legalizace prostituce, 2010). Dle výsledků průzkumu společnosti SANEP uskutečněného v září 2010, v rámci něhož obyvatelé ČR vyjadřovali svůj názor na problematiku prostituce a její legalizaci je 66,4% respondentů pro legalizaci, 18% pro úplný zákaz a 5% pro zachování současného stavu – tedy postih pouze některých přidružených jevů jako je kuplířství. Pro legalizaci prostituce, která by znamenala povinnost sexuálních pracovnic se registrovat a odvádět daně hlasovalo 61,7% obyvatel. Naprostá většina dotazovaných, a sice 92% se domnívá, že prostituci vymýtí nelze, pouze 3% jsou přesvědčeny, že ano (Pro legalizaci prostituce..., 2010).

Vyjádřením většinového obyvatelstva většina literatury končí, avšak já se domnívám, že toto pro ucelený přehled o situaci nestačí a je třeba znát názor i těch nejpovolanějších a sice samotných sexuálních pracovnic. Uvádím zde proto výsledky výzkumu občanského sdružení Rozkoš bez rizika z roku 2011 nazvaného O nás ale s námi aneb, co si myslí sexuální pracovnice o návrhu Zákona o regulaci prostituce. Hlavním průsečíkem celého výzkumu je narušení anonymity jedince a obavy ze stigmatu: rodinného, partnerského i veřejného odsouzení, problémy s úřady při výchově dětí, neboť v 52,6% případů o práci žen v sexbyznysu nikdo neví. Dalšími problémy stran respondentek je hlavně požadavek stejných podmínek jako mají ostatní, a sice zaměstnanecký či živnostenský list. Jako negativní vidí byrokracii a zbytečné formality, jež jsou spojené s vlastnictvím Oprávnění – nejvíce pak možnost pracovat pouze v jednom okrsku a omezení platnosti Oprávnění pouze na jeden rok.

V současnosti pražští radní pracují na nové verzi zákona, jež vychází z nepřijatého návrhu z roku 2010 a měl by nově upravovat i vztahy mezi pracovnicemi a klienty. K přípravě

zákonu přiměl politiky opětovný rozmach veřejných domů a všudypřítomnou pouliční prostitucí a čím dál těžší kontrolovatelnost. Dalším důvodem je pak odvádění daní prostitutek, což by státu ročně mohlo přinést až stamiliony korun. Na zákonu již pracuje skupina, která je složená jak se zaměstnanců magistrátu i externích odborníků za spolupráce s obcemi, kraji, právníky a neziskových organizací (Ekonom, 2012).

Toto téma ve velmi široké a existuje jistě mnoho argumentů pro a proti, a rozhodování s sebou přináší mnohá úskalí. Já se však domnívám, že jestliže při přípravě bude kladen zřetel na mnohaleté zkušenosti neziskových organizací, jež situaci velmi dobře znají a ve velké míře znají i názory a připomínky svých klientech, existuje zde velká šance vytvořit zákon, který bude opravdu ku prospěchu všech, nejen státní pokladny a pomůže tak mnohým ženám v jejich klikaté cestě životem.

4 SOCIÁLNÍ PRÁCE S PROSTITUTKAMI

Úvod této kapitoly bych ráda započala slovy většinové společnosti, s nimiž jsem se v průběhu mého zájmu o prostituci setkala. Byla to slova typu: „Začaly si s tím sami. Proč to dělají? Co mají vůbec za problém a ať s tím skončí když už v tom nechtějí pokračovat“. Má snaha vysvětlit reálnou situaci tisíců žen a mužů však byla v mnoha ohledech marná. I proto byl jedním z důvodů, proč jsem si toto téma vybrala. Je těžké pochopit ten pocit, kdy balancujeme mezi pocitem uspokojení z dostatku financí a pocitem bezcennosti, mezi potřebou nakrmit děti a pocitem studu a utajování. A ačkoli jsem se jakkoli snažila vcítit a pochopit tyto pocity, stále nevím, jaké to je. Ale velmi dobře si uvědomuji, že z tohoto rychlé rozjetého vlaku se velmi špatně vystupuje. A právě proto tolik oceňuji sociální práci v této oblasti, která těmto ženám podává pomocnou ruku, podporu i vysvobození.

4.1. Přístupy při práci s prostituujícími osobami

Do počátku 90. let byl přístup státních orgánů vůči prostituujícím osobám spíše represivní. Její zjištění bylo tvrdě sankcionováno, prvek terapeutický či dokonce preventivní naprosto chyběl, snad jen při práci s mládeží. Možnost svobodného nakládání s vlastním životem po roce 1989 přinesla do dosud centralizované sociální pomoci mnoho změn, jelikož se měnila i struktura sociálních problémů, jako nezaměstnanost, drogová scéna, zvýšená

kriminalita, bezdomovectví a prostituce, jež existovaly samozřejmě i dříve, avšak nedosahovaly takové otevřenosti a rozměrů.

V sociální práci v oblasti prostituce jde tedy postupně vymezit dva základní přístupy, jimiž jsou zmírňování škod (harm reduction) a resocializace (Matoušek, 2005, s. 259).

4.1.1. Zmírňování škod

Přístup Harm Reduction neboli zmírňování škod patří zcela jistě mezi nejefektivnější a společnostmi také nejpozitivněji přijímané postupy pro redukci negativních důsledků prostituce. Důvodem je také ochrana společnosti jako takové pomocí těchto postupů.

Do postupů zmírňování škod řadíme:

1. Prevenci pohlavně přenosných infekcí
2. Prevenci sociálního propadu (prevence ztráty statusu občana, jež souvisí s tím, že plní základní požadavky státu, jako je vlastnictví dokladů, má kde bydlet, je plátcem zdravotního případně i sociálního pojištění)
3. Prevenci kriminality z pohledu, kdy by se žena mohla stát pachatelkou kriminálních činů – krádeže z nouze, distribuce drog, vědomé šíření pohlavně přenosných infekcí..
4. Prevenci kriminality, kdy prostituující osoba může být obětí kriminality – sem spadá násilí páchané na ženách, zneužívání, únosy
5. Prevenci léčby závislosti, s tímto souvisí i případné zprostředkování léčby a podpora klientek v jejím úsilí se závislosti zbavit – přičemž nemusí jít nutně o závislost na drogách a alkoholu, velmi častým jevem je i závislost na hracích automatech.
6. Poslední bod zahrnuje všestrannou pomoc, jež je klientkám sociální práce poskytována. Jedná se především o pomoc při vytváření vlastní rodiny a rodinného zázemí pro jejich děti. Dále pak poskytování podpory a rad ohledně péče a výchovy dítěte. Důležitý je každodenní kontakt matky s dítětem, proto jestliže žena nemá vlastní bydlení, je dobré zařídit možnost bydlení v azylovém domě, kde bude moci se svým dítětem pobývat a naučit se péči o něj a vytvořit si s ním trvalý vztah. Hrozí zde typická vlastnost, počkat až žena vydělá dosti peněz a bude na tom lépe, potom si dítě

vezme do péče, tomuto je třeba předcházet, neboť většinou se situace žen nelepší a dítě do své péče nedostanou (Matoušek, 2005, s. 260).

4.1.2. Resocializace

Tento vcelku jednoduchý pojem v sobě skýtá mnoho složitých aspektů a v praxi znamená velmi dlouhou a náročnou cestu za svobodou. Teoreticky jej můžeme vymezit jako odchod z prostituce, zpět do běžného života společnosti. Velmi přitom záleží na osobnosti jednotlivých klientek, na jejich motivech vstupu do světa sexbyznysu ale také na jejich možných zdrojích, jež má k dispozici nyní, při cestě z prostituce.

V životě každé prostituující osoby přijde jednoho dne zlom, kdy již nemůže či nechce pokračovat ve své profesi. Důvody bývají různé, od pocitu únavy a znechucení, nejistoty výdělku, špatného zacházení ze strany pasáka či majitele klubu a pocitu ohrožení, až po situaci, kdy její dítě dospěje do kritického předškolního věku, kdy začíná být zvědavé a všimnout si toho, že maminka není večer nikdy doma.

Základním kritériem, jestliže klientka se svými pocity svěří sociální pracovníci, či jí dokonce přímo požádá o pomoc, je praktické zaměření se na budoucnost a kapacity ženy najít si vhodné budoucí zaměstnání. Realistické a cílené naplánování nadcházejícího života je totiž nezbytné, k tomu, aby žena se mohla postupně osvobodit. V mnoha případech nemá partnera ani potřebné rodinné zázemí, jež by jí s její finanční situací vypomohl, proto je dobré od počátku vycházet z předpokladu, že se bude spoléhat sama na sebe. Nejprve je třeba si obnovit či se naučit režimu, smyslu pro povinnost, disciplínu, dochvilnost a zodpovědnost – toto není nikterak jednoduchý úkol, avšak je nezbytný pro nalezení alespoň krátkodobého zaměstnání.

Organizace většinou pomáhají s hledáním vhodných pracovních míst ženám se základním či středním vzděláním bez maturity, v mnoha případech studium nedokončily. Nabídka práce je pro tuto skupinu značně omezená, nemluvě pak o ženách romského původu, jež se setkávají se značnou diskriminací stran zaměstnavatelů (Matoušek, 2005, s. 261).

Proces resocializace, jak již bylo zmíněno přináší mnohé nesnáze. Jedním z velkých problémů jsou finanční problémy, neboť mnohé si z prostituce přinesly finančně náročné návyky, jichž se jen velmi těžko zbavují. Jsou jimi například obliba luxusních oděvů, kouření drahých cigaret, konzumace dobrého pití a používání drahé kosmetiky.

Velmi časté jsou obtíže s bydlením, pokud žena nemá zázemí, zbývá jí život ve finančně náročných ubytovnách a přežívá se jim jen velmi obtížně. Mnohé ženy se pak bohužel uchylují opět k prostituci, jelikož efektivnější způsob, jak vydělat peníze neznají. Ekonomické pouto je mnohdy silnější než provazy.

Dalším paradoxním problémem resocializace je nuda. Pro mnohé dívky či ženy je nepředstavitelné být večer doma, jsou natolik navyklé na mnohé podněty, ačkoli se často jednalo o násilné chování. Klienty se mnohdy cítí v běžném životě opuštěny, nemají s kým sdílet zkušenosti z minulosti.

Častou komplikací je také vydírání ze strany pasáků či dokonce členů mafie. Ti většinou znají detaily ze života ženy, mají informace o rodině či dětech a snadno jí pak manipulují. Vytváří tím tlak, který ji v sexbyznysu udržuje.

Jak již bylo řečeno, jedná se opravdu o velmi složitý a mnohdy i nebezpečný proces, jak pro dosud prostituující osoby tak pro pracovníky, jež se snaží pomoci. Proto je vždy na místě týmová práce, kdy například jedna pracovnice vede rozhovor o všem, s čím se klientka potřebuje svěřit, specifické problémy jako hledání zaměstnání, azylové bydlení pak konzultuje s další pracovnicí (Matoušek, 2005, s. 262).

Pro shrnutí tedy uvedme, že základem toho aby se žena byla schopna vymanit ze sexbyznysu je míra jejího odhodlání. Dále pak podporování ženy či dívky v získání co nejlepšího možného postavení, zajištění její přiměřené participace na výdělku a ochrana zdraví jejího i okolí.

4.2. Metody práce s prostituujícími osobami

V této kapitole se budu zabývat metodami práce s prostituujícími osobami. Zaměřím se na popis tří nejzásadnějších metod s přihlédnutím k praktickému využití a vždy s ohledem na danou situaci osob pracujících v sexbyznysu, jelikož vždy je třeba mít na paměti, že dobrá znalost teorie je sice úctihodná, avšak pokud ji daný pracovník neumí vhodně využít v praxi s ohledem na konkrétní situaci, ztrácí tak na významu. Existuje několik metod účinných a užívaných v sociální práci s prostituujícími osobami. Jsou jimi terénní práce, práce v podnicích, kde jsou sexuální služby poskytovány a institucionální pomoc.

4.2.1. Streetwork – terénní sociální práce

Jako první metodu uvádím terénní sociální práci, jejíž název se objevil i v nadpisu mé práce. Obecně její význam v dnešní společnosti čím dál více narůstá a já osobně se domnívám se, že výkon této profese je jedním z nejúčinnějších způsobů pomoci prostituujícím ženám, mužům i dětem. Skrz tuto metodu je pomozeno i těm, jež si sami o pomoc z mnoha důvodů sami neřeknou. Je založen na principu získání důvěry a zvláštního vztahu mezi prostitutkami a pracovníci organizací. Zároveň také vyžaduje mnoho vlastností a osobnostních rysů sociálních pracovníků, bez kterých by práce v terénu byla bezúspěšná. Proto se tímto tématem budu zabývat více do hloubky a pokusím se nastínit specifika výkonu práce v terénu.

Terénní sociální práce neznamena pouze práci a poskytování služeb v terénu, je však terénní i s ohledem na to, že se orientuje na určité skupiny a typy lidí, které se snaží motivovat k tomu, aby se staly uživateli nabízené služby (Černá, 2008, s. 11). Jestliže se nám nedaří se s určitou cílovou skupinou zkontaktovat, díky její specifické charakteristice a problémům, pak je záhodno využít právě terénní povahu poskytovaných služeb, neboť přináší mnoho prostoru pro seznámení se s klientovou situací a navázání důvěry (Černá, 2008, s. 14).

V obecné terminologii neexistuje jednoznačné vymezení pojmu terénní sociální práce. Jedním z důvodů je i široká působnost této metody (Černá, 2008, s.10). V mezinárodní terminologii se pak používá několik názvů, je to například streetwork, práce na ulici či vyhledávací sociální práce. V terminologii české se velmi často po vzoru sousedního Německa objevuje právě označení streetwork či klasicky terénní sociální práce (Bednářová, Pelech, 2000, s. 11).

U osob, kterým je terénní sociální práce určena se předpokládá, že pomoc potřebují, ale z mnoha různých důvodů ji sami nevyhledají. Na tomto principu je TSP založena, tedy, že sociální pracovníci nečekají, až potenciální klienti služby využijí, ale kontaktují je přímo v jejich přirozeném prostředí a službu nabízí. (matoušek). Jedná se tedy především o aktivní vyhledávání osob ohrožených rizikovým způsobem života a mobilní a doprovodnou sociální práci. (Bednářová, Pelech, 2003, s. 7)

Podstatou terénní sociální práce je tedy to, že je orientována na příslušné potřeby klienta a zamezení jeho sociálního vyloučení ale i na celou společnost s cílem ochránit ji před vznikem a šířením patologických jevů ve většinové společnosti (Černá, 2008, s. 12). Nejčastěji je věnována takovým skupinám a jednotlivcům, kteří jsou členění dle specifických

znaků, jež jsou typické pro jejich životní styl. Tito se také často vyskytují mimo dosah standardních zdrojů společnosti a jsou ohroženi sociálním vyloučením. TSP pomáhá těmto lidem také ve vyrovnávání nerovností například v oblasti vzdělávání, bydlení, zaměstnání i celkovému přístupu ke službám. Jedná se především o cílové skupiny jako jsou děti na ulici, uživatelé návykových látek, lidé bez domova a v neposlední řadě osoby pracující v sexbyznysu (Bednářová, Pelech, 2003, s. 18).

Po tomto teoretickém úvodu se přesuňme již se konkrétní terénní sociální práci s prostituujícími osobami.

Existuje několik pravidel, která by měl každý terénní sociální pracovník znát a řídit se jimi. Jsou to:

- a) akceptace životního stylu, profese a zaměstnání, jež si žena zvolila,
- b) tyto ženy je třeba bez výjimky respektovat a nesoudit, jsou totiž značně citlivé na moralizování či nesouhlas, které by mohly být překážkou v navázání kontaktu s nimi,
- c) důvěra je základem kontaktu s prostituujícími osobami,
- d) vždy se snažme oprostit od vnášení subjektivních pocitů do dané situace,
- e) nebuďme přehnaně ani falešně misionářští, klientky nechtějí nic víc než naši práci,
- f) nikdy nesmíme poskytovat intervenci bez souhlasu klientky a musíme si být jisti, že naše intervence ženě neuškodí,
- g) je třeba v první řadě zjistit co ženy skutečně chtějí a jaké jsou jejich potřeby
- h) je nutno také brát v potaz skutečnost, že ženy v tomto postavení mnohdy nemohou otevřeně hovořit o své situaci či jejich nazírání na situaci nemusí být vždy plně objektivní (Černá, 2007, s. 112).

Toto vše je třeba si uvědomovat nejen při prvním kontaktu, ale i při další spolupráci, aby naše práce v pozici terénního sociálního pracovníka byla kvalitní a užitečná. Dále zde uvedu pravidla prvního kontaktu se sexuálními pracovníci či pracovníky, od něhož bude záviset úspěšnost celého našeho budoucího počínání. A sice:

- a) vždy se musíme představit a vysvětlit, kdo jsme a co nabízíme,
- b) zdůrazněme důvěryhodnost poskytovatele sociální služby,
- c) taktéž je dobré zdůraznit a uklidnit sexuální pracovníce a jejich případné manažery – pasáky či ochránce, že nejsme policie ani novináři a nemáme v plánu zasahovat do jejich interních záležitostí

d) nevstupuje ženám do byznysu, vyčkáme až budou mít volno, abychom s nimi v klidu mohly navázat kontakt,

e) jestliže již je vhodná chvíle na rozhovor, předáme informační materiály o naší organizaci,

f) učiníme také nabídku preventivních materiálů, jako jsou brožury či kondomy a jiné

g) pokusíme se provést předtestové poradenství, nabídneme zdarma testování na HIV ze slin, a jestliže má žena zájem a jsou vhodné hygienické podmínky nabídneme i rychlotesty na HIV a syfilis,

h) jestliže budeme mít možnost vyplnit s ženou osobní kartu, je vhodné požadovat jen základní informace, ostatní pak můžeme doplnit při návštěvě ženy v poradenském centru či při příštím vyhledání ženy,

i) zodpovídáme dotazy dívek, snažíme se naslouchat a řešit jejich osobní problémy,

j) individuálně provádíme rychlotesty a výsledky sdělíme spolu s potestovým poradenstvím – vždy v soukromí bez účasti dalších osob je-li to možné,

k) rozloučíme se a nezapomeneme připomenout možnost navštívit naše poradenské středisko se zdůrazněním toho, kdy a jaké služby nabízíme

l) na baru případně u ostatních dívek necháme vizitku a brožury pro dívky, jež nebyly přítomny v klubu či spolupracovnice již kontaktovaných žen na ulici (Černá, 2007, s. 113).

Tyto body na papíře možná vypadají jednoduše, ale rozhodně tomu tak není a ne vždy jde vše tak hladce. Dodržováním se ale značně snižuje riziko neúspěchu či ohrožení terénních pracovníků.

Dalším neméně důležitým prvkem je ale i oděv terénních pracovníků. Tito by měli být neutrální a svým stylem oblečení by se neměli přizpůsobovat cílové skupině. Naopak by měl svým vzhledem budít důvěru klientek i okolí. Nápadným oblečením na sebe pracovník poutá nechtěnou pozornost lidé pohybujících se v podsvětí, policie i potenciálních zákazníků. Při TSP při práci s prostitutkami je doporučováno pohodlné oblečení a boty bez podpatku, aby v případě nouze (například napadení) mohli utéci. Pracovníci terénních služeb se mnohdy několik hodin pohybují v terénu.

Nyní přejdeme ke konkrétním úkonům vykonávaným v rámci terénní sociální služby s osobami poskytujícími placené sexuální služby.

a) Depistáž a monitorování situace

To znamená získávání, sběr, zaznamenávání a vyhodnocování informací souvisejících s tématem. Terénní pracovník by měl umět v první řadě do prostředí proniknout, když už se v něm octne, musí se umět dívat, naslouchat a cítit jaká je v daném místě situace. Je třeba vnímat jaká je celková atmosféra a všimnout si vzájemných vztahů mezi osobami v prostituční scéně (Černá, 2008, s. 269-274). Je třeba se zajímat kde byl otevřen nový klub, jaká jsou typická či nová místa pouliční prostituce a další. Tyto informace nejlépe získáme od jiných klientek nebo je sami můžeme zjistit při terénní sociální práci. Musíme studovat nabídku sexuálních služeb v informačních letácích, hlavně pro cizince, inzeráty v tisku či na internetu. Důležitá je také jazyková vybavenost pracovníka, neboť většinu základních informací o prostituční scéně na daném území získáváme oslovením klientek. S Češkami a Slovenkami je komunikace bezproblémová (alespoň co se týče jazykových bariér). Stále častěji se ale objevují dívky ze zahraničí, jež jsou mnohdy negramotné, jež nechápou termíny jako virus či buňka a to ztěžuje preventivní činnost. Pro účinnou terénní práci je dobré znát ruský jazyk pro komunikaci se stále početnou Ukrajinskou komunitou prostitutek. S Rumunkami se pak dá dobře domluvit anglicky (Černá, 2007, s. 115).

b) distribuce preventivních materiálů

Nedílnou součástí práce a také dobrým prostředkem pro navázání prvního kontaktu je distribuce preventivních materiálů, jako jsou informativní brožury a letáky o bezpečném sexu, o sexuálně přenosných chorobách, ale i o drogách, násilí a závislostech. Dále je to distribuce předmětů s důležitými telefonními čísly, jako například zapalovače či malé osobní alarmy na ochranu žen před násilím. A v neposlední řadě také prostředky prevence pohlavně přenosných chorob jako jsou kondomy či lubrikační gely (Černá, 2007, s. 116).

c) nabídka gynekologicko-venerologického vyšetření

Po vyčerpání problematiky bezpečného sexu je třeba klientku přivést také k otázce vlastního zdraví, nejen k tomu, co by měla dělat, ale jak na tom se svým zdravím skutečně je.() Pro tyto potřeby můžeme klientce nabídnout vyšetření ve stálých ordinacích, například organizace Rozkoš bez rizika v Brně či Praze. Možností je také vyšetření v pojízdné ambulanci. Jestliže se pracovníci nachází v klubech či privátech, mohou být prováděny testy HIV ze slin a jestliže jsou k tomu vhodné podmínky a je přítomen zdravotní personál, může být proveden i rychlostem z periferní krve na HIV a syfilis. U pouliční prostituce jsou pak prováděny testy na HIV ze slin (Černá, 2008, s. 269- 274).

d) poradenství

Do této oblasti je řazena celá škála služeb, jako je sociálně právní poradenství, v rámci něhož je ženám poskytována pomoc při vyřizování občanství, chybějících dokladů, asistence při sepisování různých žádostí, například o rozvod. Dále pak vyjednávání splátkových kalendářů či zprostředkování kontaktů s dalšími organizacemi apod. Dalšími službami je poradenství psychosociální, zdravotní, prevence násilí na ženách, tzn. Například rady jak se navzájem chránit při výkonu pouliční prostituce, jako je zapisování SPZ auta, do něhož nastupuje kolegyně či sdělovat si navzájem informace o agresivních a nereseriových klientech (Černá, 2007, s. 117).

e) Krizová intervence

Služby krizové intervence jsou samozřejmostí v případech aktuálního závažného problému, kdy je řešena daná situace přímo na místě a následně pak zprostředkovaně s pomocí krizového centra, externí psycholožkou či terapeutem (Černá, 2007, s. 117).

f) Pomoc a podpora pro resocializace

Komplexní podpora klientek, jež se rozhodly skončit s prostitucí. Specifika resocializace s prostituujícími osobami uvádím výše v textu (Černá, 2007, s. 117).

V rámci dobré a účinné práce a na základě problémových situací, jež terénní pracovník se svými klientkami řeší velmi často využívá spolupráce se sítí institucí, zařízení a odborníků z oboru. Zejména se jedná o spolupráci s úřadem práce v rámci vyřizování státních dávek, informační a poradenské služby týkající se hledání vhodného zaměstnání. Nezbytná je mnohdy spolupráce se zdravotnickými zařízeními např. gynekologicko-venerologická pracoviště. Různá azylová zařízení, ubytovny či speciální azylové domy pro matky s dětmi. Dále se může jednat o občanské poradny, které poskytují pomoc při vyřizování osobních dokladů, prosazování práv klientů či dlouhodobých pobytů. Krizová a kontaktní centra. A v neposlední řadě policie ČR či městská a organizace na pomoc obětem obchodování s lidmi a obětem násilí.

4.2.2. Práce v podnicích, kde jsou poskytovány sexuální služby

Další specifickou metodou při práci s prostituujícími osobami je jejich přímé kontaktování v místě poskytování sexuálních služeb. Zde je největším problémem dostat se vůbec dovnitř klubů a erotických podniků tak aby bylo možno provozovatelky služeb kontaktovat.

Základním kritériem je dodržení slibu mlčenlivosti a diskrétnosti, tak aby sociální pracovnice získaly potřebnou důvěru žen a mohly s nimi navázat následnou spolupráci.

Častou překážku zde tvoří sám majitel, případně ochranka zařízení, jelikož přítomnost pracovníků vnímají jako komplikaci a ohrožení nerušeného chodu podniku. Ti chtějí především vydělávat a bojí se toho, že na povrch vyjdou skutečnosti například, že ženy v klubu trpí nějakými nemocemi nebo nejsou dodržována základní lidská práva.

Jiní majitelé pak pracovníky do klubu sice pustí, ale nedovolí, aby proběhl kontakt mezi nimi a prostitutkami. Většinou jsou velmi slušní a na první pohled ochotní, bez problému ukáží vybavení svého podniku a tím, že mají absolutně vše v pořádku.

Naštěstí i v tomto směru jde o případy individuální a všichni majitelé nejsou stejní. Jsou mezi nimi i tací, kteří sociální pracovníky přijímají pozitivně, záleží jim na kvalitách poskytovaných služeb i na zdravotním stavu svých pracovnic. Ve většině případů je vždy dobré, jestliže sociální pracovnice zda některou ze zaměstnankyň klubu. To může pomoci i v získání důvěry u ostatních žen (Matoušek, 2005, s. 263).

Jestliže sociální pracovníci nejsou vpuštěni do zařízení, je zde ještě možnost kontaktování žen před vstupem do klubu, kdy jim alespoň v rychlosti a nenápadně předají informační materiály, a mnohé ženy pak v soukromí pomáhající organizace kontaktují.

Další skupinou jsou pak dívky z eskort servisů či privátů, které jsou kontaktovány po telefonu, případně ony samy kontaktují organizace, o nichž se dozvědí například z médií či od spolupracovnic.

Na závěr je třeba dodat, že ať už se jedná o sexuální pracovnice v klubech, privátech či na ulici, všechny potřebují poradenství jak po stránce zdravotní, tak i sociální a psychologické. Navázání kontaktu v prostředí výkonu sexuálních služeb je jakýmsi prvním krokem, dále je pak možno odkázat na soustavnější pomoc, doporučit návštěvu střediska organizace či jiného pracoviště. Nezřídka se ale pracovníci pomáhajících organizací setkají se závažným zneužíváním lidských práv, tehdy je nutno situaci rychle analyzovat, poskytnout radu ihned, případně kontaktovat pracovníky organizace La Strada (o jejíž činnosti budu psát později), v nejhorším případě pak policii.

4.2.3. Institucionální pomoc

Pro potřeby textu zde uvádím, že termínem instituce je míněno zařízení, které je schopno klientkám poskytnout zdravotní, sociální, psychologickou podporu a případně další individuální služby, jež klientka může potřebovat.

Zásadou by mělo být, že v takovémto centru pracují pouze ženy, neboť přítomnost muže by mohla mít za následek napjatou atmosféru a nedůvěru klientek. Pracovnice takových center by měly disponovat jistými předpoklady, měly by být univerzální, neboť s klientkami řeší celou škálu nejrůznějších problémů, dále pak tolerantní, empatická, komunikativní a v neposlední řadě také přirozená. Pro mnohé klienty se centrum stává psychickou oporou, kde se mohou beze strachu svěřit se svými problémy, je proto třeba aby pracovnice střediska byly schopny empaticky naslouchat, reflektovat obsah a poskytnout kvalitní zpětnou vazbu (Matoušek, 2005, s. 264-265).

Kromě psychologické podpory střediska poskytují i pomoc zdravotnickou. Součástí středisek bývá ordinace doktorky, ke které sexuální pracovnice chodí na pravidelné prohlídky a testy.

Nedílnou součástí jsou i služby sociální. Pomáhající instituce se snaží ženám usnadňovat komunikaci se státní byrokracií. Zde je typická asistence při psaní úředních dopisů, vyplňování různých žádostí – například o nový občanský průkaz či žádost o rozvod, dále pak vytváření splátkového kalendáře. V centru by také měla být k dispozici hygiena, jídlo, případně ošacení.

Základním předpokladem je vždy uvolněná a přirozená atmosféra. Cílem je pozitivně ženy motivovat k péči o vlastní osobu a jejich děti. Důležitým aspektem práce se ženami je fakt, že jsou většinou velmi citlivé na to jakým způsobem s nimi okolí jedná, dobře rozpoznají falešný zájem, lítost či pohrdání. Jako všichni lidé chtějí být především akceptovány a proto je tolik důležitý respekt sociálních pracovnic vůči těmto ženám. Velmi účinným prostředkem práce je pak v těchto případech pochvala, která dává ženám pocit hodnoty, dodává jim sebevědomí a motivaci. Poučování či výčitky jsou daleko více škodlivé než neúčinné, neboť nadávek, znevažování vlastní osoby, výtek a výčitek tyto ženy za svůj život tolik, že jsou vůči nim takřka imunní. To však neznamená, že konkrétní doporučení či plnění malých přesně stanovených cílů není možné, je však třeba vždy brát zřetel na konkrétní individuální situaci a osobnost žen (Matoušek, 2005, s. 265).

Mnohé organizace nabízí také další strukturované programy či projekty zaměřené na jejich osobnostní rozvoj, získání sebevědomí, osamostatnění se. Existují akce a programy pro ženy a jejich děti, volnočasové aktivity a hry či víkendové vzdělávací kurzy. Toto vše pomáhá ženám v novém náhledu na svět, získat zpět pocit radosti a souznění.

5 POMÁHAJÍCÍ ORGANIZACE

V této kapitole bych ráda plynule navázala na kapitolu předcházející, avšak v konkrétnější podobě. Již jsme si vysvětlili, jak specifické je téma prostituce, jak závažné a složité jsou motivy a životy, jež vedou prostituující osoby k výkonu tohoto povolání. Uvedla jsem, jak ohrožující následky může prostituce mít i metody jakými je možno se sexuálními pracovníky spolupracovat. Nyní k celkovému dokreslení situace v České republice považuji za důležité poskytnout přehled neziskových organizací aktivních v oblasti prostituce a jejich konkrétních činností, úspěchů a poslání.

5.1 Poslání a aktivity nestátních organizací

V České republice existuje několik menších či větších organizací a projektů zaměřených na tuto cílovou skupinu. Jejich konkrétní programy či aktivity jsou lehce odlišné (což je ve svém výsledku jediné dobře, aby se dobře doplňovaly), avšak cíl je společný, a to zmírnění negativních důsledků prostituce jak pro jednotlivce, tak pro celou společnost. Jejich činnost považuji za nezbytnou, jelikož k prostituujícím osobám mají nejbližší a mají nejkomplexnější praktické znalosti a zkušenosti při řešení rozličných sociálních a zdravotních problémů plynoucích z prostituce. Přičemž jak již bylo řečeno, jejich základní a nejučinnější doménou je terénní sociální práce. Těmi konkrétními aktivitami jsou pak:

a) Přednášky na školách a dalších dětských zařízeních jako jsou dětské domovy a diagnostické ústavy s cílem prevence, osvěty a informovanosti mladých dívek a chlapců o rizicích, jež jsou spojena s výkonem prostituce. Je kladen důraz na varování před podvodným nalákáním, zneužíváním a obchodem s bílým masem.

b) Poskytování poradenských služeb ženám a dívkám prostřednictvím informační linky, kam se mohou obrátit s jakýmikoli ať už psychologickými či sociálními obavami či problémy. Jsou jim poskytnuty potřebné informace a následně jsou odkázány na další službu či organizaci.

c) Nedílnou součástí aktivit organizací je i výroba preventivních materiálů jako jsou brožury, letáky a další předměty, které jsou následně v rámci terénní sociální práce distribuovány.

d) Důležité je také vytváření sítě vzdělávání streetworkerů a informovanost v této oblasti pro odbornou veřejnost. Ta pomáhá také výměně informací a zkušeností mezi pracovníky a tím zkvalitnění poskytovaných služeb.

e) Jedním z nejdůležitějších cílů je prevence onemocnění pohlavně přenosných chorob, včetně HIV/AIDS, kapavky a syfilis. Hlavní aktivitou v tomto směru je šíření osvěty ohledně metod bezpečného sexu, a nebezpečí těchto onemocnění, dále pak rozdávání kondomů, nabízení anonymního testování a gynekologických vyšetření.

f) Dále pak již zmíněná resocializace a kontinuální spolupráce s těmi, jež se snaží skončit s provozováním prostituce, to kromě informací obsahuje také poskytování sociálního a psychického zázemí a odborné pomoci včetně rekvalifikačních kurzů, pomoci s výchovou dětí a jiné.

g) Důležité je také zajištění fyzických potřeb klientů, jako je strava, azylové ubytování i následná psychologická a sociálně-právní pomoc a poradenství a lékařské vyšetření a péče. S tím souvisí i dlouhodobá podpora obětí trestné činnosti

h) V rámci boji proti organizovanému zločinu a obchodu s bílým masem pomáhají některé nestátní, neziskové organizace, konkrétně La Strada, Mezinárodní organizace pro migraci a Rozkoš bez rizika, Policii ČR. Kriminální a pohraniční policii, složkám cizinecké policie a útvaru pro odhalování organizovaného zločinu jsou organizace nápomocny při vyhledávání a vytipování obětí, které jsou následně zařazeny do „Modelu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování v ČR“.

i) V průběhu trestního řízení může oběť využívat služeb dané nevládní organizace, která jí poskytne komplexní podporu po celou dobu vyšetřování a soudního procesu. U cizinek, které odmítnou spolupráci (například žalobu na pasáka) je zabezpečen návrat do jejich země původu.

Tento výčet aktivit je velmi široký, je třeba si uvědomit, že jednotlivé činnosti, ačkoli se mohou na papíře zdát jednoduché a jasné, vyžadují notnou dávku profesionality a

trpělivosti, jelikož pomáhají a mění životy jak samotným prostituujícím osobám, tak i většinové společnosti. Nutno podotknout, že organizace mezi sebou aktivně spolupracují s cílem dosažení co nejkomplexnější a kvalitní péče a pomoci.

5.2 NNO působící v oblasti prostituce

ROZKOŠ BEZ RIZIKA o.s. (R-R)

Občanské sdružení Rozkoš bez rizika je nestátní neziskovou organizací, jež se věnuje osobám pohybujícím se v sexuálním průmyslu. Sdružení disponuje třemi kamennými středisky v Brně, Praze, Českých Budějovicích a mnoha terénními programy s celorepublikovou působností. Cílovou skupinou jsou především pracovnice či pracovníci v sexuálních službách, osoby, působící na prostituční scéně a osoby ohrožené rizikovým způsobem života. Sdružení nabízí široké spektrum poskytovaných služeb, jako je zdravotní péče, sociálně-právní poradenství, terapeutické služby či volnočasové aktivity. Hlavními cíli jsou stabilizace a snížení HIV a pohlavně přenosných chorob a také zlepšení postavení sexuálních pracovníků ve společnosti, na jejich pracovištích či v jejich osobních vztazích. Posláním organizace je formulováno výstižnou myšlenkou „Každý má právo na pomoc, když se rozhodne jakkoli změnit svůj život“ (Rozkoš bez rizika, 2012).

Konkrétními službami jsou:

- Terénní sociální práce v rámci níž je prováděno rozdávání kondomů, lubrikačních gelů a brožur, ale i testování na HIV, syfilis a žloutenky typu C
- Psychosociální poradenství, které spočívá hlavně v návštěvě klientek ve věznicích a léčebnách, zprostředkování kontaktů na odborné lékaře, ale i pomoci a asistenci při jednání s úřady a institucemi.
- Preventivní činnost jako je pořádání přednášek na školách i různých seminářů pro odbornou veřejnost a předávání zkušeností.
- Sociální servis, kdy se klientky mohou osprchovat, je jim poskytnuta základní strava a ošacení.
- Podpora žen s dětmi, a sice snaha o obnovu fungujících vztahů mezi prostitutkami jejich dětmi, asistence při jejich výchově a péči o ně.

- Zahraniční projekty jsou významným aspektem práce tohoto občanského sdružení. Jsou jimi projekty zaměřené na prevenci sexuálně přenosných chorob na Ukrajině a v Zimbabwe.

- Volnočasové aktivity. Organizace pořádá například návštěvy kin, zoologické zahrady, ale i pobyty na horách s výukou anglického jazyka a pohybem na běžkách či vzdělávací pobyty, kde se jak klientky tak i pracovnice organizace společně učí tradičním řemeslům jako je batikování, tkaní koberců a pletení košíků. Co se týče činnosti na poli uměleckém a zviditelnění organizace prostřednictvím kulturních aktivit, nejvýraznější je zřejmě existence divadelního souboru Rozkoš. Tento soubor funguje již od roku 1995. Ve svých hrách zpracovává vtipnou formou hlavně specifika sexuálního průmyslu a herci jsou samy klientky a klienti organizace. Tato představení se těší po celé republice velké oblibě a bývají předem vyprodána. Stejně tak jsou velmi účinnou technikou pro klientky centra, neboť účastí na přípravě se učí zodpovědnosti, kdy musí pravidelně docházet na zkoušky, dále pak práci v kolektivu a neméně důležitý je i prožitek úspěchu. (Rozkoš bez rizika, 2012)

Sdružení se však účastní i mnoha dalších aktivit v průběhu roku, jako například účast na letních festivalech, kde mají informační stánek a propagačními materiály a aktivitami. Za zmínku také stojí netradiční účast na erotickém veletrhu v Praze, kde tým pracovníků kromě informací o službách organizace nabízí i testování na HIV a další pohlavní nemoci.

Toto aktivní zapojení v kulturních akcích a programech hodnotím velmi kladně, neboť organizace tímto proniká blíže k široké veřejnosti, postupně mění a zlepšuje pohled na sexuální pracovnice a napomáhá i šíření informací a snížení výskytu HIV a dalších pohlavních chorob.

V neposlední řadě pak vydává mnohé publikace jako například Safe sex či Ahoj u nás a to v 5ti jazykových mutacích, kdy jednoduchou, vtipnou a přirozenou formou poukazuje na úskalí této profese a nebezpečí sexuálně přenosných chorob.

LA STRADA o.p.s.

Nevládní nezisková organizace La Strada Česká republika je obecně prospěšnou společností, která v ČR působí od roku 1995 jako projekt organizace proFem. Jako samostatný právní subjekt je registrována od roku 1998. Cílovou oblastí je řešení problematiky obchodu s lidmi. La strada ČR je jedinou specializovanou organizací, která se v rámci ČR věnuje výhradně poskytování pomoci obchodovaným a vykořisťovaným osobám. Je součástí mezinárodních organizací La Strada International (LSI), Platform for International

Cooperation on Undocumented Migrants (PICUM) a Global Alliance Against Trafficking in Women (GAATW). Cílem organizace je přispívat k odstranění obchodování s lidmi a vykořisťování a poskytovat podporu a ochranu vykořisťovaným, obchodovaným či vykořisťováním a obchodováním ohroženým osobám. (La Strada, 2012)

Organizace je založena na poslání, že obchod s lidmi a jejich vykořisťování je v dnešní moderní době nepřijatelné. La Strada ctí myšlenku, že každý člověk vnímá věci po svém. Možnost rozhodovat o vlastním životě a zároveň nést za tato rozhodnutí odpovědnost považuje za výraz svobody. Věří, že každý člověk dokáže o podstatných otázkách svého života rozhodnout sám za sebe, jestliže k tomu má přiměřené podmínky a informace. La Strada ctí taková rozhodnutí a snaží se jim napomáhat vytvářením rovných šancí a překonáváním předsudků a generových stereotypů. (La Strada, 2012)

O dosažení těchto cílů dosahuje prostřednictvím poskytování sociálních služeb, věnuje se prevenci a vzdělávání. Prostřednictvím advokačních a lobby aktivit usiluje o systémové a legislativní změny s cílem předcházet obchodování s lidmi a chránit práva a zájmy této cílové skupiny. Aktivně se zapojuje do šíření informací mezi novináře a odbornou i laickou veřejnost. V rámci toho pořádá různé konference a vzdělávací workshopy a semináře. Zaměřuje se také na prevenci a to provozem SOS linky, šířením letáků a informačních materiálů či prevenčními besedami ve školských zařízeních. Důležitou činností je i spolupráce s policií v boji proti organizovanému zločinu.

Konkrétními službami jsou pak azylové ubytování na utajené adrese, poskytování sociální pomoci a právního poradenství nejen ženám ale i mužům, dále krizová intervence, psychologická a psychoterapeutická pomoc, lékařská péče a vyšetření, zajištění základních fyzických potřeb, jimiž jsou strava a hygienické potřeby a v neposlední řadě pomoc při návratu do země původu (La Strada, 2012).

DŮM SVĚTLA ČASP

Česká společnost AIDS pomoc vznikla koncem roku 1989 s cílem přispět a pomáhat při řešení různých problémů, jež mohou následkem nemoci nastat, jak samotným HIV pozitivním občanům, tak i jejím blízkým a rodinám. Dům světla byl slavnostně otevřen 11. srpna 1999 a je určen všem, jejichž životy jsou ovlivněny touto zákeřnou chorobou a poskytuje široký obsah služeb. Hlavními cíly jsou prevence HIV/ AIDS prostřednictvím šíření osvěty a informovanosti a také péče o HIV pozitivní osoby. Těmto osobám v Domě Světla poskytuje

ubytování, volnočasové aktivity, psychosociální poradnu jim a jejich rodinám a mnoho dalších. Neméně důležité jsou aktivity v oblasti anonymního bezplatného testování HIV a nonstop bezplatná linka AIDS. Tyto služby jsou určeny a také hojně využívány právě pracovníky v sex-byznyse (Česká společnost AIDS pomoc, 2011)

ARCIDIECÉZNÍ CHARITA PRAHA – PROJEKT MAGDALA

Tento projekt zajišťuje krizovou a komplexní následnou pomoc obětem domácího násilí a obchodování s lidmi, včetně nucené prostituce a práce. Cílem služby je podpořit lidskou bytost v úsilí nestrávat v prostředí násilí a nebyť nadále pasivní obětí násilí. Východiskem by měl být návrat či vstup samostatné, odpovědné lidské bytosti a jejich dětí do většinové společnosti a setrávat v ní. Posláním projektu je pomáhat těm, kdo byli zotročeni a zbaveni své vlastní vůle, o sobě rozhodovat. Těmto osobám se snaží pomoci znovu nalézt vlastní důstojnost a svobodu a převzít plnou zodpovědnost za svůj další život. Díky rozsáhlé síti Charitních zařízení poskytuje Magdala služby po celé ČR (Projekt Magdala – Arcidiecézní charita Praha, 2012).

Konkrétními službami tohoto projektu jsou:

- Poskytnutí azylového ubytování s utajenou adresou.
- Odborné sociální poradenství, které zahrnuje sociální i právní poradenství a informuje uživatele služby o možnostech a způsobech řešení konkrétní nepříznivé situace.
- Krizová pomoc, která zahrnuje jak psychologickou podporu, tak i zprostředkování lékaře i materiální pomoc, a sice bezpečné prostředí, základní stravu, tekutiny, ošacení a hygienické prostředky.
- Sociálně-terapeutické služby, jež v praxi znamenají obnovení, nácvik a upevnění sociálních dovedností, které by směřovaly k osamostatnění se, získání pocitu jistoty, sdílení zkušeností a zážitků v rámci individuální či skupinové terapie.
- Psychologické poradenství je jedním z nejdůležitějších aspektů pomoci. Toto poradenství je zaměřeno na zpracování traumatických událostí a zkušeností, podpoře a práci s klientem i jejich dětmi.
- Asistence při kontaktu a jednání s úřady a institucemi, jako jsou soudy, policie, lékaři, oddělení sociálně-právní ochrany dětí. Svým klientům poskytuje podporu, pocit, že ani

v těchto záležitostech není sám, neboť při prožívání těžkých traumat, člověk jen těžko získává sílu k řešení byrokratických záležitostí.

Dalšími službami jsou pak asistovaná setkávání rodičů s dětmi a rodinná mediace. (Projekt Magdala – Arcidiecézní charita Praha, 2012)

MEZINÁRODNÍ OGRANIZACE PRO MIGRACI (IOM)

International Organization for Migration, tedy mezinárodní organizace pro migraci je mezivládní organizace založená roku 1951. Hlavní sídlo má v Ženevě a v současnosti k ní patří již 122 členských států a 92 provozovatelů. Tato organizace celkově zaměstnává zhruba 5500 zaměstnanců a pracuje na více než 1600 projektech.

U nás působí od roku 1998 a to na základě smlouvy podepsané mezi IOM a ČR dne 15. Října 1997. Hlavními aktivitami v rámci ČR jsou:

- Dobrovolné návraty a reintegrace
- Migrace a rozvoj
- Pracovní migrace
- Budování kapacit v migračním managementu
- Integrace cizinců v České republice
- Prevence a potírání obchodu s lidmi

V rámci těchto aktivit probíhá mnoho projektů, neboť Česká republika z hlediska tohoto fenoménu je zemí nejenom původu, ale hlavně zemí tranzitní a také cílovou. Probíhá tedy informační kampaň, která je zaměřená na potenciální oběti obchodování za účelem nucené prostituce ale i širší veřejnost. Dalšími činnostmi je výměna informací mezi relevantními odborníky. Vedle aktivit zaměřených na prevenci se IOM věnuje také výzkumu a účastní se pravidelných setkání v rámci Programu podpory a ochrany obětí obchodu s lidmi. V rámci toho pak zajišťuje dobrovolné návraty obětí do zemí původu a jejich reintegraci. (IOM, 2012)

PROJEKT JANA

Projekt Jana, byl zahájen v roce 1997 a je to zdravotně preventivní projekt Svobodného státu Bavorsko, který působí v prostituční scéně podél bavorsko-české hranice. V České republice je nositelem projektu občanské sdružení Network East-West. Hlavním cílem je omezit šíření pohlavně přenosných chorob a to především HIV/ AIDS u prostituujících osob.

Dalšími cíly projektu jsou:

- Prevence, testování a léčba pohlavně přenosných chorob (STDs) v oblasti bavorsko-české hranice,
- Celkové zlepšení zdravotního, sociálního a psychického života žen v prostituci,
- Projekt si klade za cíl také vytváření nových konceptů prevence AIDS a sexuální výchovy pro různé cílové skupiny,
- Důraz klade také na výměnu znalostí, přes-hraniční propojení a public relations s odborníky v oblasti sexuální výchovy, medicíny a prevence pro zákazníky prostitutek.

Z nabízených služeb jsou to hlavně:

- Lékařská podpora, pomoc a poradenství, které je zdarma, anonymní a dobrovolná. Konkrétně spočívá v testech na HIV, žloutenku typu B, syfilis a dalších STDs.
- Terénní práce a osvěta. Terénní práce zahrnuje čtyři okresy v Plzeňském a Jihočeském kraji. Soustředí se na práci v erotických klubech a v prostředí pouliční prostituce.
- Prevence HIV/AIDS a dalších pohlavně přenosných chorob, což obnáší kromě osvěty také rozdávání lubrikantů a kondomů.
- S osvětou souvisí i tvorba a šíření informačních materiálů o zdravotních rizicích nechráněného sexu a pohlavních chorobách.
- Poradna v Domažlicích poskytuje také psychosociální poradenství a pomoc. Ta je poskytována také přímo v pojízdných ambulancích.
- Kromě vlastní pomoci se projekt zaměřuje i na zprostředkování konkrétní pomoci, jako je například poskytnutí kontaktu na úřad práce, pojištění či další sociální služby.
- Velmi dobře je přijímána klientkami služba mobilní ambulance, jež zabezpečuje téměř všechny druhy pomoci v terénu (Centrum Jana, 2012)

V České republice existuje i několik dalších projektů, zaměřených na prevenci sexuálně přenosných chorob a testování HIV/AIDS. Jsou jimi například KARO o.s., SNAD o.s., Projekt ŠANCE o.s. či DRAK o.s.. Činnost všech těchto neziskových organizací je nepostradatelnou součástí naší společnosti a já pevně věřím, že v průběhu času se rozšíří i aktivity těchto menších avšak přesto zajímavých projektů.

ZÁVĚR

V závěru své práce bych čtenáři ráda poskytla jakési zhodnocení sexuálního průmyslu v České republice obohacené o osobní zkušenost. Cílem práce bylo analyzovat tento celosvětový fenomén. Zmínila jsem rozličné druhy motivace k prostituujícímu chování ale i různé formy prostituce, situaci dávno minulou i současné bujení erotických podniků, daňových úniků a neschopnosti našeho státu prostituci smysluplně organizovat. Toto se možná v blízké budoucnosti změní a prostituce se stane zdanitelným a regulovatelným povoláním. Je však třeba velké obezřetnosti a spolupráce při práci na tomto novém návrhu zákona. Ve své práci jsem se také podrobně zabývala metodami a přístupy k řešení sociálních otázek prostituce se snahou ukázat, jak potřebná a zároveň náročná je tato činnost. Mým cílem bylo také poukázat na subjektivitu tohoto jevu, nabídnout trochu jiný pohled a vyvrátit mnohé panující předsudky a stigmatizace týkajících se výkonu sexuálních služeb.

Počátečním impulzem pro výběr tohoto tématu pro mou bakalářskou práci byl zájem o problematiku využívání žen a dětí pro komerční sex a také zkušenost s tímto tématem v Gruzii, kde jsem strávila jeden semestr v rámci studijní praxe. Postupem času jsem získávala stále více potřebných teoretických znalostí. Studium dostupných materiálů jsem se v tomto tématu začala postupně orientovat, ale až díky zkušenostem z praxe byl můj obraz dotvořen a mohu říci, že mne značně ovlivňoval i v průběhu psaní této práce, neboť jsem mnohdy viděla dva úhly pohledu a ne jen předsudečné, v mnoha popularizačních článcích stigmatizované názory.

Díky vedoucí své bakalářské práce, jež je vedoucí terénní sociální práce pro jihomoravský kraj jsem se dozvěděla mnoho praktických informací, jak o povaze prostituujících osob, tak specifikách terénní sociální práce, o nichž se v literatuře nepíše, a já z nich čerpala pro své psaní. Mou představu o prostituci dokreslila také vyjížďka do terénu, a sice do centra Brna, kdy jsem zblízka viděla zákoutí pouliční prostituce.

Dále jsem měla možnost navštívit středisko organizace Rozkoš bez rizika, nahlédnout do materiálů, výročních zpráv. Dokonce jsem obdržela stejný balíček jaký dostávají klientky s informačními a preventivními materiály. Také jsem měla možnost otevřeně hovořit s lékařkou ordinace a sledovat práci sociální pracovnice. Velmi zajímavá byla její

komunikace s klientkami. Do těchto rozhovoru jsem se také zapojila, což pro mne bylo velkou zkušeností, neboť jsem poznala několik naprosto odlišných typů žen.

Prvními klientkami, které toho dne zavítaly do střediska byly dvě velmi sympatické, vkusně oděné a příjemně vystupující ženy. Jedna z nich ve věku kolem 20let, jejíž matka provozovala prostituci taktéž. Druhá, o něco málo starší, u které nikdo z její blízké rodiny netuší, že prostituci vykonává. Obě uvolněně a přátelsky hovořily se sociální pracovnící o současné situaci, o klientech, o novém oblečení, o mužích ale i o tom, že svého povolání jistě brzy nechají, jen co se jejich situace zlepší.

Další ženou, jež navštívila středisko, byla sebevědomá a značně arogantní dáma, jež žádala o vyšetření na sexuálně přenosné choroby s tím, že jí přítel podvedl s „nějakou...“, zřejmě prostitutkou. Po otázce, zda ona sama poskytuje sexuální služby, s pohrdáním odpověděla, že nikoli. Načež jí bylo sděleno, že testování veřejnosti není ve středisku provozováno a musí navštívit některou ze specializovaných klinik. Po několika minutách dohadování pobouřena odešla.

Zvláštním případem byla nenápadně oděná dívka, která středisko navštívila poprvé. Zdála se být značně vystrašená. Empatickým nasloucháním a rozhovorem se sociální pracovníce dozvěděla, že žena zřejmě na popud svého manžela vykonává eskortní služby, tedy je posílána do bytů cizích mužů z důvodu poskytování sexuálních služeb. V ordinaci lékařky se žena následně psychicky zhroutila. Sociální pracovníce jí poskytla veškerou možnou podporu, jež v dané situaci byla možná a klientka byla ochotna přijmout. Avšak pravý důvod tohoto špatného psychického stavu jsme se nedozvěděli a žena odešla.

Nástin těchto rozličných osudů a chování žen za jeden ordinační den ve středisku jsem uvedla proto, abych na příkladu ukázala, že věci opravdu nejsou tak jednoduché jak se mohou na první pohled zdát. Že prostituující osoby nejsou pouze amorálními kriminálníci, či nebohými oběťmi. Mějme na paměti, že jsou především lidskými bytostmi, s duší, pocity a sny stejně jako každý jiný člověk ať už se jedná o manažera, dělníka, učitelku či sexuální pracovníci.

LITERATURA

BASSERMANN, L. Nejstarší řemeslo – kulturní dějiny prostituce. Praha: Mladá Fronta, 1993. 336 s. ISBN 80-204-0363-9.

BEDNÁŘOVÁ, D., PELECH, L. (2003). *Slabikár sociální práce na ulici*. Brno: Doplněk.

CAPPONI, V. – HAJNOVÁ, R. - NOVÁK, T. Sexuologický slovník. Praha: Grada Publishing, 1994. 152 s. ISBN 80-7169-115-1.

ČERNÁ, D. (2008). Úvod do terénní sociální práce. In Nedelníková, D., Janoušková, K. (Eds.), *Profesní dovednosti terénních sociálních pracovníků: Sborník studijních textů pro terénní sociální pracovníky* (s. 9-25). Ostrava: Ostravská univerzita.

CHMELÍK, J. a kolektiv. Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita. Praha Porál, ISBN 80-7178-739-6.

KRAUS, B. Sociální patologie. Hradec Králové : Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-896-3.

Lidská práva v praxi : manuál pro sociální práci s oběťmi obchodu se ženami a dětmi . Vyd. 1. Praha : La Strada ČR, 2002. 124 s s. ISBN 8023901869.

MATOUŠEK, O. Slovník sociální práce. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 287 s. ISBN 80-7178-549-0.

MATOUŠEK, O. a kol. Sociální práce v praxi. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 351 s. ISBN 80-7367-002-x.

NEDĚLNÍKOVÁ, D., POLÁČKOVÁ, L., DOSOUDILOVÁ, K., GOJOVÁ, K., BRADOVÁ, J., PAVLISKOVÁ, K.,..., ČERNÁ, D. (2007). *Metodická příručka pro výkon terénní sociální práce*. Ostrava: MPSV.

ŠAROCH, V. (2008). Rizikové situace z hlediska bezpečnosti terénního sociálního pracovníka. In Nedelníková, D., Janoušková, K. (Eds.), *Profesní dovednosti terénních sociálních pracovníků: Sborník studijních textů pro terénní sociální pracovníky* (s. 139-169). Ostrava: Ostravská univerzita.

TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana . Organizovaný zločin a obchodování se ženami v ČR. Čtvrtletník pro kriminalistickou teorii a praxi. 2005, č. 2, s. 97-103. ISSN 1210-9150.

VANÍČKOVÁ, Eva. Dětská prostituce. 2. dopl. vyd. . Praha : Grada Publishing, 2005. 135 s. ISBN 8024711389.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Centrum Jana: *Naše cíle a poslání*. [online]. © 2012 [cit. 2012-07-14].]. Dostupné z www: <<http://www.centrumjana.cz/>>

Ekonom: Praha chystá nový zákon o legalizaci prostituce. [online]. © 2012 [cit. 2012-07-14]. Dostupné z www: <<http://zpravy.ihned.cz/c1-55603730-ekonom-praha-chysta-novy-zakon-o-legalizaci-prostituce-ma-byt-jeste-letos>>

IOM : Prevence a potírání obchodu s lidmi. . [online]. © 2012 [cit. 2012-07-14]. Dostupné z www: <<http://www.iom.cz/aktivity/prevence-a-potirani-obchodu-s-lidmi>>

La strada: O nás. [online]. © 2012 [cit. 2012-07-25]. Dostupné z www: <<http://www.strada.cz/cs/kdo-jsme/o-nas> >.

MALINOVÁ, Hana. *Připomínky k návrhu zákona o regulaci prostituce v ČR. 2008*. [online]. Praha: Rozkoš bez rizika 2008 [cit. 2012-07-22]. Dostupné z www: <http://www.rozkosbezrizika.cz/02_download/35_zakon_regulace_prostituce_pripominky_rr.doc>.

Pro legalizaci prostituce jsou dvě třetiny obyvatel [online]. © 2010 [cit. 2010-12-11]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/domaci/212477-pro-legalizaci-prostituce-jsou-dve-tretiny-obyvatel.html>.

Rozkoš bez rizika: Cíle naší činnosti. [online]. © 2012 [cit. 2012-07-14]. Dostupné z www: <<http://www.rozkosbezrizika.cz/cz/kdo-jsme/2-cile-nasi-cinnosti/>>.